

**SANAT VE TASARIM FAKÜLTELERİNİN AKREDİTASYONU:
ÖRNEK AKREDİTASYON MODELİ GELİŞTİRİLMESİ**

Geliş Tarihi: 22.03.2025
(Received)

Kabul Tarihi: 29.07.2025
(Accepted)

Tuncay SEVİNDİK*

ÖZ

Sanat ve Tasarım Fakülteleri yaratıcı endüstriler için yetenekli bireyler yetiştiren önemli eğitim kurumlarıdır. Bu fakültelerde sunulan eğitimin kalitesi, mezunların sektördeki rekabet gücünü ve uluslararası alandaki tanınırlığını doğrudan etkiler. Ancak, sanat ve tasarım alanlarının kendine özgü gereksinimlerine uygun akreditasyon süreçlerinde önemli eksiklikler görülmektedir. Bu araştırma, sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyonu çerçevesinde mevcut sorunları, uluslararası örnekleri ve önerilen bir model üzerinden çözüm yollarını ele almaktadır.

Bu çalışmada, sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyon süreçlerinin önemi ve bu alandaki literatüre dayalı sorunlara dikkat çekildikten sonra Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Asya-Pasifik bölgesindeki örnek uygulamalar detaylandırılmış, uluslararası kurumların belirlediği standartlar ışığında eğitim programlarının değerlendirilmesi tartışılmıştır. Ayrıca, Türkiye'deki sanat ve tasarım fakültelerinin mevcut akreditasyon durumu, Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından yürütülen süreçler bağlamında incelenmiştir. Türkiye'deki yaratıcı endüstrilerin potansiyeli ve uluslararası iş birlikleri gibi fırsatlara vurgu yapılmıştır. Araştırmanın diğer bölümlerinde ise, akreditasyon standartlarının belirlenmesi, eğitim programları, akademik kadro, fiziksel altyapı ve mezun başarısı gibi alt boyutlarla detaylandırılmıştır. Türkiye ve dünyadaki akreditasyon kurumlarının özellikleri ve işlevleri incelenmiştir. Araştırmanın son bölümünde ise çalışmanın sonuçları ve gelecekteki araştırmalara yönelik öneriler sunulmuştur. Bu kapsamda, sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilen örnek modelin, eğitim kalitesini artırma ve uluslararası düzeyde rekabetçi bir yapı oluşturma açısından katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

* Prof. Dr., İstanbul Atlas Üniversitesi, Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Dijital Oyun Tasarımı Bölümü, İstanbul, Türkiye, tuncay.sevindik@atlas.edu.tr, Orcid id: 0000-0003-0075-7268

ACCREDITATION OF ART AND DESIGN FACULTIES: DEVELOPING A SAMPLE ACCREDITATION MODEL

ABSTRACT

Faculties of Art and Design are important educational institutions that train talented individuals for creative industries. The quality of education offered at these faculties directly affects the competitiveness of graduates in the sector and their international recognition. However, there are significant shortcomings in accreditation processes that are tailored to the specific requirements of the arts and design fields. This research addresses the current issues, international examples, and proposed solutions within the framework of the accreditation of art and design faculties.

In this research, after highlighting the importance of accreditation processes for art and design faculties and the problems in this field based on the literature, sample applications in the United States, the European Union, and the Asia-Pacific region are detailed, and the evaluation of education programs in light of the standards set by international institutions is discussed. In addition, the current accreditation status of art and design faculties in Türkiye is examined in the context of the processes carried out by the Higher Education Quality Council (YÖKAK). Emphasis is placed on opportunities such as the potential of creative industries in Turkey and international collaborations. In other sections of the research, accreditation standards were detailed in terms of sub-dimensions such as education programs, academic staff, physical infrastructure, and graduate success. The characteristics and functions of accreditation institutions in Türkiye and around the world were examined. In the final section of the study, the results of the research and recommendations for future studies are presented. In this context, it was concluded that the model developed for art and design faculties would contribute to improving educational quality and establishing a competitive structure at the international level.

Keywords: Accreditation Processes, Creative Industries, Educational Quality, Faculties of Art and Design, International Recognition.

1. SANAT VE TASARIM FAKÜLTELERİNDE EĞİTİM KALİTESİ VE AKREDİTASYONUN ÖNEMİ

Akreditasyon, eğitim programlarının niteliklerini ulusal ve uluslararası düzeyde tanınabilir hale getirmek için kritik bir mekanizma olarak öne çıkan bir kavramdır. Akreditasyon kavramı, eğitim programlarının çıktılarını değerlendirmek ve mezunların sektörün ihtiyaçlarına uygunluğunu sağlamak için gereklidir (Schön, 1983; Kolb, 1984; Ramsden, 1992). Dolayısıyla, akreditasyon kavramının eğitim süreçlerine dahil edilmesi ile eğitimde kalite standartları da hedeflenen noktalara kolaylıkla ulaştırılabilir.

Sanat ve Tasarım Fakülteleri, yaratıcılık, estetik duyarlılık ve yenilikçi düşünme gibi bireysel yetkinliklerin sistematik biçimde geliştirildiği yükseköğretim kurumları arasında önemli bir konuma sahiptir. Bu fakültelerde verilen sanat ve tasarım eğitimi ise; bireyin yaratıcılığını, estetik duyarlılığını ve kültürel ifade biçimlerini geliştirmeye yönelik çok katmanlı ve bütüncül bir öğrenme süreci ile modern toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Acevedo-De-los-Ríos ve Rondinel-Oviedo, 2021). Bu fakültelerde sunulan eğitimin kalitesi, yalnızca öğrencilerin kişisel gelişimini değil, aynı zamanda yaratıcı endüstrilerdeki rekabet güçlerini ve uluslararası alandaki görünürlüklerini de doğrudan etkiler (Lagrosen, 2017). Tüm bunları dünya standartlarında yerine getirebilmenin öncelikli şartlarından biri de eğitim kalitesinin güvence altına alınmasıdır. Dolayısıyla da kalitenin güvence altına alınmasında da akreditasyon süreçleri kritik bir rol oynamaktadır (Richard, 2002).

Kalite güvencesi, sanat ve tasarım eğitimi bağlamında, geleneksel bilgi aktarımı süreçlerinin ötesinde, uygulamaya dayalı öğrenme, eleştirel düşünme, yenilikçilik ve sanatsal üretim kapasitelerinin geliştirilmesini kapsamalıdır (Rosli, Syed Ariffin ve Khaidzir, 2022). Bu bağlamda akreditasyon, sanat ve tasarım eğitiminin kalite standartlarına uygunluğunu belgeleyen ve kurumsal gelişimi destekleyen bir denetim ve geri bildirim süreci olarak önem kazanmaktadır (Board, 2021).

Sanat ve tasarım fakülteleri için akreditasyon, diğer disiplinlerden farklı olarak, uygulamalı çalışmaların, yaratıcı üretim süreçlerinin ve sanatsal başarıların da değerlendirilmesini gerektirmektedir (Prados, Peterson ve Lattuca, 2005). Ancak, Türkiye'de mevcut yükseköğretim kalite güvence sistemleri, sanat ve tasarım fakültelerinin özgün yapısını tam anlamıyla yansıtmak detaylı standartlara sahip değildir (Gündoğdu, Çelik, Yanar, Yolcu ve Ceylan, 2016). Bu eksiklik, ulusal ve uluslararası rekabet gücünü sınırlamakta ve mezunların yaratıcı endüstrilere entegrasyon süreçlerinde önemli zorluklar doğurmaktadır. Ancak, son yıllarda

kuruluş süreçlerini tamamlayan SATEAD, İLEDAK ve TAPLAK gibi akreditasyon kurumlarıyla önemli engeller aşılmaya başlanmıştır.

Sanat ve tasarım eğitiminin stratejik önemi yalnızca bireysel mesleki gelişimle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda yaratıcı ekonomi sektörlerinde inovasyonun ve kültürel üretimin temel taşı olarak görülmektedir (Melo, 2016). Yaratıcı endüstriler, günümüzde birçok ülkede ekonomik büyümenin önemli bir motoru haline gelmiş ve bu sektörlerde çalışacak bireylerin nitelikli eğitim alması hayati bir öneme sahip olmuştur (Viswanathan ve Salmon, 2000).

Bu bağlamda, sanat ve tasarım fakültelerinde sunulan eğitimin kalitesinin sistematik olarak izlenmesi ve geliştirilmesi, yalnızca eğitim kurumlarının prestijini artırmakla kalmamakta, aynı zamanda ülkenin kültürel ve ekonomik gelişimine doğrudan katkı sağlamaktadır (Magri ve Martín, 2021). Ancak mevcut akreditasyon süreçlerinin sanat ve tasarım disiplinlerinin özgün ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olması, bu katkı potansiyelini sınırlamaktadır (Biggs ve Tang, 2011).

Bu çalışmanın temel amacı, sanat ve tasarım fakültelerine özgü, uygulama ağırlıklı ve sektörle entegre bir akreditasyon modeli geliştirmek ve bu modelin eğitim kalitesi üzerindeki olası etkilerini değerlendirmektir. Araştırma kapsamında, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Asya-Pasifik bölgesindeki akreditasyon uygulamaları incelenecek, bu uygulamaların güçlü ve zayıf yönleri analiz edilecek ve Türkiye bağlamına özgü bir model önerisi sunulacaktır.

Bu doğrultuda, sanat ve tasarım eğitiminin disiplinler özgünlüğü, öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları, uygulamaya dayalı proje üretim süreçleri ile yaratıcı endüstrilerin beklentilerinin, akreditasyon kriterlerine nasıl uyarlanabileceği ve bu kriterlere nasıl entegre edilebileceği tartışılacaktır. Böylece, sanat ve tasarım fakülteleri için sürdürülebilir, esnek ve uluslararası düzeyde tanınabilir bir kalite güvence sistemi oluşturulması hedeflenmektedir.

2. ARAŞTIRMA SORUSU, HİPOTEZ VE YÖNTEM

2.1 Araştırma Sorusu

Sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilecek özgün, uygulama ağırlıklı bir akreditasyon modeli, eğitim kalitesini ve mezunların yaratıcı endüstrilerdeki uluslararası rekabet gücünü artırabilir mi?

2.2 Araştırmanın Hipotezi

Sanat ve tasarım fakültelerinde, sektörel beklentilere ve uygulama temelli öğrenmeye dayalı özgün akreditasyon standartlarının geliştirilmesi, eğitim

kalitesinin iyileştirilmesine, öğrenci çıktılarına doğrudan olumlu katkı sağlamasına ve mezunların yaratıcı endüstrilerdeki istihdam başarısının artmasına neden olur.

2.3 Araştırma Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemleri kapsamında belgesel tarama ve karşılaştırmalı analiz teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Belgesel tarama kapsamında, sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyon süreçlerine ilişkin ulusal ve uluslararası literatür, akreditasyon kuruluşlarının yayımladığı raporlar ve kalite güvence rehberleri sistematik olarak incelenmiştir (Papassavas vd., 2015). Bu belgeler doğrultusunda, mevcut akreditasyon süreçleri ve bunların eğitim kalitesi üzerindeki etkileri analiz edilmiştir (Lagrosen, 2017; Acevedo-De-los-Ríos ve Rondinel-Oviedo, 2021).

Karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki NASAD, Avrupa Birliği'ndeki ENQA ve EQ-Arts gibi kuruluşlar ile Asya-Pasifik bölgesindeki APQN tarafından yürütülen akreditasyon süreçleri değerlendirilmiştir. Bu karşılaştırmalı analiz, farklı coğrafi bölgelerdeki sanat ve tasarım eğitimi yaklaşımlarının güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesine olanak sağlamıştır (Prados, Peterson ve Lattuca, 2005).

Veri analizinde betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Betimsel analiz, belirli temalar etrafında verilerin organize edilmesi, yorumlanması ve anlamlandırılması esasına dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda elde edilen veriler, belirlenen temalar doğrultusunda yapılandırılmış; her bir tema kapsamında uluslararası uygulamalar ile Türkiye'deki durum karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Analiz süreci sonunda, Türkiye bağlamına özgü bir akreditasyon modelinin geliştirilmesine temel oluşturacak standartlar ve göstergeler (indikatörler) belirlenmiştir.

3. ULUSLARARASI PERSPEKTİFTEN SANAT VE TASARIM FAKÜLTELERİNİN AKREDİTASYON MODELLERİ

Sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyonu, küresel düzeyde eğitim kalitesini güvence altına almak ve yaratıcı endüstrilerle uyumlu mezun profilleri oluşturmak amacıyla farklı yaklaşımlar geliştirmiştir. Sanat ve Tasarım Fakültelerindeki eğitim süreçlerinde gerçekleşecek akreditasyon uygulamaları konum ya da coğrafya olarak küçük farklılıklar oluşturabilir. Ancak, genel itibarıyla farklı ülkelerin eğitim süreçlerinde sanat ve tasarım alanında icra edilen eğitimin, pedagojik açıdan ve genel standartlar yönüyle benzerlikler göstermesi de kaçınılmazdır. Bu bölümde, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ülkeleri ve

Asya-Pasifik bölgesinde sanat ve tasarım fakültelerine yönelik akreditasyon süreçleri incelenmiş ve karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

3.1 Amerika Birleşik Devletleri: NASAD Modeli

Amerika Birleşik Devletleri'nde sanat ve tasarım eğitimi alanında akreditasyon, **National Association of Schools of Art and Design (NASAD)** tarafından yürütülmektedir. NASAD, yalnızca eğitim programlarının içerik kalitesini değil, aynı zamanda uygulamalı projelerin kalitesini, yaratıcı düşünme süreçlerini ve endüstriyle kurulan bağlantıları da değerlendirmektedir (Board, 2021).

NASAD'ın akreditasyon süreci, kurumların eğitim felsefesi, program yapısı, öğretim kadrosu niteliği, fiziksel altyapı yeterliliği ve öğrenci projelerinin kalitesi gibi kriterler etrafında şekillenmektedir (Acevedo-De-los-Ríos ve Rondinel-Oviedo, 2021). Özellikle uygulama ağırlıklı projeler, portfolyo değerlendirmeleri ve öğrenci çalışmalarının ulusal ve uluslararası platformlarda sergilenmesi gibi göstergeler, akreditasyon sürecinin merkezinde yer almaktadır (Felder ve Brent, 2003).

Amerika'daki bu model, sanat ve tasarım eğitiminin pratik boyutunu öne çıkararak, mezunların doğrudan sektöre entegre olmasını kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, kurumların kendilerini sürekli yenilemeleri ve çağın ihtiyaçlarına uyum sağlamaları için sistematik izleme ve geri bildirim mekanizmaları da geliştirilmiştir.

Öne çıkan uygulamalar;

- Mezuniyet projelerinin uluslararası platformlarda değerlendirilmesi.
- Yaratıcı endüstrilerle iş birlikleri geliştirilmesi.
- Eğitimin dijital teknolojilerle desteklenmesi (sanal sergi salonları, elektronik ölçme araçları vb.).

3.2 Avrupa Birliği: ENQA ve EQ-Arts Modelleri

Avrupa'da sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyonu, **European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)** çerçevesinde yürütülen kalite güvence sistemlerine dayanmaktadır. ENQA, Bologna Süreci doğrultusunda ülkeler arası uyumu ve öğrenci hareketliliğini teşvik etmektedir (ENQA Reports and Publications, t.y.).

Sanat ve tasarım alanında daha özgül bir yapılanma olarak **EQ-Arts**, yaratıcı disiplinlere özgü akreditasyon standartları geliştirmiştir. EQ-Arts'ın yaklaşımı, proje tabanlı öğrenmeyi, disiplinlerarası çalışmaları ve yenilikçi eğitim yöntemlerini teşvik etmektedir (Richard, 2002). Avrupa akreditasyon modelleri, öğrencilerin

öğrenme çıktılarının açıkça tanımlanmasını ve mezun yetkinliklerinin şeffaf bir biçimde ölçülmesini zorunlu kılar.

Avrupa modeli ayrıca, kültürel çeşitliliği ve yaratıcı özgürlüğü koruma amacını taşıyarak, sanat ve tasarım eğitiminin sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel değer üretme boyutunu da vurgulamaktadır (Papassavas v.d., 2015).

Öne çıkan standartlar;

- Öğrenim çıktılarının açık ve ölçülebilir olması.
- Disiplinler arası projelere öncelik verilmesi ki dijital oyun tasarımı akademisyen yada öğrencilerinin iç mimarlık, peyzaj mimarlığı veya endüstriyel tasarım disiplinleri ile çalışması daha etkili sonuçlar ortaya çıkaracaktır.
- Teknolojik yeniliklerin eğitim süreçlerine entegrasyonu (ENQA Reports and Publications, t.y.).

3.3 Asya-Pasifik Bölgesi: APQN Modeli

Asya-Pasifik bölgesinde kalite güvencesi süreçleri, **Asia-Pacific Quality Network (APQN)** çatısı altında şekillenmiştir. APQN, bölgenin kültürel çeşitliliğini göz önünde bulundurarak esnek ve yerel ihtiyaçlara duyarlı akreditasyon modelleri geliştirmiştir (APQN, t.y.).

Sanat ve tasarım eğitimi bağlamında, APQN yaklaşımı öğrenci merkezli öğrenme yöntemlerini desteklemekte, yerel kültürel mirasın korunmasına özel önem vermekte ve uluslararası standartlarla uyumu hedeflemektedir (Melo, 2016). Özellikle Asya-Pasifik ülkelerinde, yerel sanatsal ifade biçimleriyle küresel yaratıcı endüstri standartlarının entegrasyonuna yönelik özel stratejiler geliştirilmektedir.

Bu bölgede akreditasyon süreçleri, uluslararası iş birliğini artırmayı, öğrenci ve akademisyen değişim programlarını teşvik etmeyi ve eğitim kalitesini sürekli iyileştirmeyi amaçlamaktadır.

3.4 Karşılaştırmalı Analiz: Farklı Yaklaşımların Değerlendirilmesi

Üç farklı kıtaya ait sanat ve tasarım fakültelerine yönelik akreditasyon yaklaşımları incelendiğinde, belirgin benzerlikler ve farklılıklar ortaya çıkmaktadır:

Tablo1. Farklı kıtalara ilişkin akreditasyon süreçlerinin güçlü ve zayıf yönleri

Bölge	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Amerika (NASAD)	Uygulama odaklı eğitim, sektörle güçlü bağlar	Bazen aşırı standardizasyon, yaratıcı özgürlük sınırlamaları
Avrupa (ENQA/EQ-Arts)	Öğrenme çıktıları odaklı, kültürel çeşitliliğe duyarlı	Bazı ülkelerde uygulama eksiklikleri
Asya-Pasifik (APQN)	Esneklik, yerel kültürle uyum	Standardizasyon eksikliği, kalite farklılıkları

Amerika’da NASAD’ın uyguladığı model pratik becerileri ve profesyonel başarıyı ön planda tutarken, Avrupa’da ENQA/EQ-Arts’ın uyguladığı model akademik çıktılara ve kültürel çeşitliliğe önem vermektedir. Asya-Pasifik modeli ise kültürel bağlamı korumakla birlikte uluslararası standartlarla uyum sağlamaya çalışmaktadır.

Türkiye'nin sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilecek akreditasyon modelinde, bu üç bölgenin güçlü yönlerinin harmanlanması ve ülkenin özgün kültürel dinamikleriyle uyumlu bir yapı kurulması önerilmektedir. Aslında bu üç kıtasal yaklaşımın güçlü yönlerinin sentezlenmesi sanat ve tasarım fakültelerindeki akreditasyon süreçleri için önemli bir dönüm noktasıdır. Dolayısıyla, Türkiye için oluşturulacak sanat ve tasarım eğitimi akreditasyon modeli, sadece kalite güvencesi sağlamayı değil, aynı zamanda ülkenin kültürel mirasını koruyarak uluslararası düzeyde rekabetçi olmayı da hedeflemelidir. Bu bağlamda, esneklik, yerellik, yaratıcılık ve kalite güvencesi gibi ilkelerin dengeli şekilde harmanlandığı, aynı zamanda disiplinler arası yaklaşımları ve dijital dönüşümü kapsayan bir sistem, Türkiye'deki sanat ve tasarım fakültelerinin geleceğini şekillendirmede önemli bir rol oynayacaktır.

4. TÜRKİYE’DE SANAT VE TASARIM FAKÜLTELERİNİN AKREDİTASYON DURUMUNUN ANALİZİ

Sanat ve tasarım fakülteleri, Türkiye’de yükseköğretim sisteminin dinamik ve büyüyen bir parçası olmasına rağmen, bu alana özgü kalite güvence süreçlerinin henüz tam anlamıyla yapılandırılmadığı görülmektedir. Türkiye’de genel yükseköğretim kalite güvence mekanizmaları, büyük ölçüde Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK) tarafından belirlenmekte ve izlenmektedir. Mevcut kalite güvence

sistemi, sanat ve tasarım fakültelerinin disiplinler arası yapısı ile uygulamaya dayalı eğitim süreçlerini yeterli düzeyde dikkate alan esnek ve alana özgü standartlar sunmaktan da uzaktır.

YÖKAK'ın kalite güvence çerçevesi, öğretim elemanlarının yeterliliği, araştırma faaliyetleri, kurumsal yönetim ve öğrenci memnuniyeti gibi temel ölçütler olarak da adlandırılabileceğimiz genel ölçütlere odaklanmaktadır. Ancak, sanat ve tasarım eğitiminde kritik olan yaratıcı üretim süreçleri, özgün proje geliştirme ve sanatsal uygulama becerileri gibi nitelikler, bu genel standartlar içerisinde yeterince ayrıntılandırılmamıştır (Özçiçek ve Karaca, 2019). Bu durum, sanat ve tasarım fakültelerinin eğitim kalitesini nesnel ve alan özgü kriterlerle değerlendirme süreçlerinde önemli bir boşluk doğurmaktadır.

4.1 Türkiye’de Yükseköğretimde Akreditasyon Süreçleri

Türkiye’de yükseköğretimde kalite güvence süreçleri 2000’li yıllardan itibaren hızla gelişmiş, Bologna Süreci ile uyumlu hale gelmiştir. Ancak sanat ve tasarım alanında, özellikle uygulamalı eğitimin ölçülmesi, proje tabanlı öğrenmenin değerlendirilmesi ve yaratıcı süreçlerin takibi gibi özgün ihtiyaçlara uygun mekanizmalar oluşturulamamıştır (Gündoğdu vd., 2016).

MÜDEK gibi alan bazlı akreditasyon kuruluşlarının varlığı mühendislik ve teknik alanlarda kalite standartlarını güçlendirirken, sanat ve tasarım fakülteleri için benzer bir alansal akreditasyon kuruluşu eksikliği dikkat çekmektedir (MÜDEK, 2007; Turkish Higher Education Strategy, 2023). Ancak son on yılda sanat ve tasarım alanındaki akreditasyon kuruluşlarının ülkemiz sanat tasarım fakülteleri akreditasyon faaliyetlerinde aktif olarak yer aldığı da görülmektedir.

4.2 Sanat ve Tasarım Fakültelerinde Mevcut Durum

Türkiye’deki sanat ve tasarım fakülteleri, çoğunlukla geleneksel değerlendirme yöntemlerine dayalı bir kalite izleme sistemi kullanmaktadır. Ancak, bu yöntemler çağdaş sanat eğitiminin gerektirdiği yaratıcı, özgür ve yenilikçi pedagojik yaklaşımları değerlendirmekte yetersiz kalmaktadır (Papassavas vd., 2015). Bu fakültelerde uygulamalı atölye çalışmaları, proje bazlı öğrenme süreçleri, portfolyo geliştirme ve uluslararası sergi/yarışma katılımları gibi çıktılar, genellikle akreditasyon süreçlerinde ikincil önemde değerlendirilmektedir.

Buna ek olarak, sanat ve tasarım fakültelerinin mezunlarının istihdam oranları, genel yükseköğretim ortalamalarının altında kalmakta; bu durum, program çıktıları ile sektör beklentileri arasında bir uyumsuzluk olduğuna işaret etmektedir (Melo, 2016; Rosli vd., 2022).

4.3 Karşılaşılan Sorunlar ve Fırsatlar

Başlıca Sorunlar:

- Alan Özgü Standart Eksikliği: Sanat ve tasarım fakültelerine özgü akreditasyon ölçütleri geliştirilmemiştir.
- Sektörle Yetersiz Uyum: Yaratıcı endüstrilerin ihtiyaçlarına doğrudan yanıt verecek eğitim çıktıları yeterince hedeflenmemektedir.
- Uygulamalı Eğitim Eksikliği: Ders içeriklerinde uygulamalı ve proje bazlı öğrenmenin ağırlığı düşük kalmaktadır (OECD, 2018).

Önemli Fırsatlar:

- Yaratıcı Endüstrilerin Büyümesi: Türkiye’de kültürel ve yaratıcı endüstrilerin hızlı gelişimi, sanat ve tasarım fakülteleri için büyük bir potansiyel oluşturmaktadır (UNESCO, 2021).
- Uluslararası İş Birlikleri: ENQA, EQ-Arts ve NASAD gibi kuruluşlarla iş birliği yaparak uluslararası standartlara uyum sağlama imkânı mevcuttur.
- Bologna Süreci Uyum: Avrupa yükseköğretim alanı ile entegrasyon fırsatları, öğrenci ve akademisyen hareketliliği için bir avantaj sağlamaktadır.

5. TÜRKİYE’DE SANAT VE TASARIM ALANINDA AKREDİTASYON SAĞLAYAN KURULUŞLAR

Bu bölümde, Türkiye’de sanat ve tasarım fakülteleri için akreditasyon sağlayan üç önemli kuruluşun (SATEAD, İLEDAK ve TAPLAK) genel olarak yapıları, akreditasyon süreçleri ve değerlendirme kriterleri detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Ayrıca her kurumun eğitim programı, akademik kadro, ölçme ve değerlendirme sistemleri, fiziki altyapı standartları ve mezun başarılarına yönelik uygulamaları karşılaştırılarak özgün bir değerlendirme sunulmuştur. Karşılaştırma sonuçları, ölçme ve değerlendirme konusunun tüm akreditasyon kurumları tarafından önemle vurgulandığını ortaya koymaktadır. Ancak sanat ve tasarım alanına özgü ölçme araçlarının geliştirilmesi gerekliliği; bu bağlamda değerlendirme süreçleri aşamasında mevcut uygulamaların yetersiz kaldığı ve her üç kurumun da bu eksikliğe dikkat çektiği görülmektedir.

5.1. Sanat ve Tasarım Eğitim Akreditasyon Derneği (SATEAD)

SATEAD, sanat ve tasarım eğitimi veren programların kalite güvencesini sağlamak amacıyla kurulmuş bağımsız bir akreditasyon kuruluşudur. SATEAD’ın amacı, sanat ve tasarım alanlarında eğitim kalitesini yükseltmek, ulusal ve

uluslararası ölçekte tanınan standartlar çerçevesinde değerlendirme yapmaktır (Yönergeler, 2025).

5.1.1 Eğitim Programı Standartları

SATEAD, eğitim programlarının kuramsal ve uygulamalı dengede olmasını zorunlu kılmaktadır.
Standartlar arasında:

- Programın açık öğrenme çıktılarının olması,
- Uygulamalı proje ve atölye çalışmalarının müfredata entegre edilmesi,
- Disiplinler arası iş birliklerine açık ders içeriklerinin bulunması yer almaktadır.

5.1.2 Akademik Kadro Yeterlilikleri

SATEAD, akademik kadronun hem sanatsal hem de sektörel deneyime sahip olmasını şart koşmaktadır:

- Akademisyenlerin ulusal ve uluslararası sergilere katılımı,
- Sanat/tasarım alanlarında ödül veya proje başarılarının bulunması,
- Sektörel deneyim belgeleri sunulması istenmektedir.

5.1.3 Ölçme ve Değerlendirme Standartları

Ölçme süreçleri çok boyutludur:

- Ders değerlendirmeleri sadece sınavla değil, proje sunumları, portfolyo analizleri ve performans bazlı ölçümlerle yapılmalıdır.
- Bitirme projeleri bağımsız jüri üyeleri tarafından değerlendirilmelidir.

5.1.4 Fiziksel Altyapı Standartları

- Atölye ve stüdyoların erişilebilir ve güncel teknolojiye sahip olması zorunludur.
- Öğrenciler için yeterli donanım ve yazılım altyapısı sağlanmalıdır.

5.1.5 Mezun Başarı ve İstihdam Takip Sistemi

- Mezunların kariyer gelişimi düzenli olarak izlenmeli,
- Sektörde istihdam edilen mezun oranları yıllık raporlarla belgelenmelidir.

5.2. İletişim Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (İLEDAK)

İLEDAK, iletişim fakülteleri ve sanat-tasarım odaklı programlar için Türkiye'de yetkilendirilmiş akreditasyon kuruluşlarından biridir. İLEDAK, programların mesleki yeterlilik, sektörel beklenti uyumu ve akademik gelişim açılarından kalite güvencesini sağlamak amacıyla çalışmalar yürütür (Akreditasyon Süreci, 2025).

İLEDAK, doğrudan sanat ve tasarım fakültelerine akreditasyon vermese de, özellikle iletişim tasarımı, grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı gibi disiplinlerde sanat ve tasarım fakültelerine bağlı bölümlere değerlendirme yapmaktadır.

5.2.1 Eğitim Programı Standartları

İLEDAK'ın eğitim programı değerlendirme kriterleri şunları içermektedir:

- Programların sektörel ihtiyaçlara yanıt veren içeriklere sahip olması,
- Teorik bilgi ile uygulamalı becerinin dengeli bir şekilde kazandırılması,
- Öğrencilerin yaratıcı düşünme ve eleştirel analiz yeteneklerini geliştirmeye yönelik derslerin bulunması.

Özellikle projeye dayalı öğrenme (project-based learning) ve sektörle iş birlikli projelerin müfredatta yer alması desteklenir.

5.2.2 Akademik Kadro Yeterlilikleri

İLEDAK tarafından belirlenen kriterlere göre:

- Akademik kadronun iletişim, medya ve tasarım alanlarında hem akademik hem de sektörel deneyime sahip olması beklenir.
- Öğretim üyelerinin sektörel projelerde yer alma, uygulamalı eğitim verme ve öğrencileri sektöre hazırlama kapasitesi önemlidir.

5.2.3 Ölçme ve Değerlendirme Standartları

- İLEDAK, çoklu ölçme yöntemlerini (portfolyo sunumu, bitirme projeleri, uygulamalı sınavlar) öncelikli ölçüt olarak benimser.
- Yalnızca teorik sınav başarılarına dayalı mezuniyet süreçleri, yetersiz kabul edilir.

5.2.4 Fiziksel Altyapı Standartları

- Eğitim-öğretim ortamlarının (stüdyo, atölye, laboratuvar) güncel teknolojiyle donatılması,

- Özellikle dijital medya ve görsel üretim alanlarında yeterli donanım ve yazılım altyapısının bulunması zorunludur.

5.2.5 Mezun Başarı ve İstihdam Takip Sistemi

- Mezunların iletişim ve tasarım sektöründeki istihdam oranlarının düzenli izlenmesi,
- Mezun portfolyolarının sektörel etkinliklerde tanıtılması, İLEDAK akreditasyon sürecinin önemli bir parçasıdır.

5.3. Tasarım Programları Akreditasyon Kurulu (TAPLAK)

TAPLAK, özellikle endüstriyel tasarım, grafik tasarım, moda tasarımı ve iç mimarlık gibi sanat ve tasarım odaklı programların akreditasyonu için kurulmuş özel bir akreditasyon organıdır (Çağdaş Tasarım ve Planlama Eğitimi İçin Akreditasyon, 2024). TAPLAK, sanat ve tasarım disiplinlerindeki eğitim programlarının mesleki standartlara, sektörel beklentilere ve yenilikçi tasarım süreçlerine uygunluğunu değerlendirir. TAPLAK'ın değerlendirme sistemi hem kuramsal hem de uygulamalı bileşenleri kapsamlı şekilde içermektedir.

5.3.1 Eğitim Programı Standartları

TAPLAK'ın eğitim programı değerlendirme kriterleri şunlardır:

- Programın temel tasarım becerileri (çizim, üç boyutlu modelleme, dijital üretim) ile çağdaş üretim teknolojilerini entegre etmesi,
- Proje tabanlı öğrenme yönteminin sistematik olarak uygulanması,
- Öğrencilerin özgün tasarım problemleri çözme ve prototipleme süreçlerinde aktif görev alması.

Ayrıca tasarım tarihi, kültürel bağlam, sürdürülebilirlik gibi ders başlıklarının müfredatta yer alması teşvik edilmektedir.

5.3.2 Akademik Kadro Yeterlilikleri

- Akademik kadronun hem akademik yayın hem de uygulamalı tasarım projeleri üretme yeterliliği beklenir.
- Sektörel deneyimi olan ve profesyonel tasarım yarışmalarında başarı kazanmış öğretim elemanları tercih edilir.
- Multidisipliner proje yürütme deneyimi akademik kadroda aranır.

5.3.3 Ölçme ve Değerlendirme Standartları

- Öğrenci başarıları projeler, maket/prototip sunumları ve portfolyo değerlendirmeleri üzerinden ölçülmelidir.
- Tasarım stüdyosu çalışmaları ve süreç temelli değerlendirme yöntemleri zorunludur.
- Final projelerinin bağımsız jüri değerlendirmesine tabi tutulması TAPLAK'ın güçlü önerisidir.

5.3.4 Fiziksel Altyapı Standartları

- Güncel tasarım atölyeleri (modelleme atölyesi, dijital üretim laboratuvarı) ve stüdyo mekanları zorunludur.
- Öğrenci başına belirli oranda donanım erişimi (örneğin 3D yazıcılar, CNC makineler) sağlanmalıdır.

5.3.5 Mezun Başarı ve İstihdam Takip Sistemi

- Mezunların tasarım ajanslarında, endüstriyel kuruluşlarda veya serbest tasarımcı olarak çalışabilme oranları izlenir.
- Mezun portfolyoları sektörel etkinliklerde ve tasarım fuarlarında temsil edilir.

5.4. Türkiye Merkezli Akreditasyon Kurumları Süreç Karşılaştırması

Ülkemizde yer alan üç farklı akreditasyon kurumunun süreçlerine farklı parametreler açısından yukarıda ifade edilen verilere göre Tablo 2’de yer verilmiştir. Bu tabloda akreditasyon süreçlerinin en fazla önem ifade eden kriterleri olan Eğitim Programı Standartları, Akademik Kadro Yeterlilikleri, Ölçme ve Değerlendirme Standartları, Fiziksel Altyapı Standartları ve Mezun Başarı ve İstihdam Takibi kriterleri dikkate alınmıştır. Ayrıca tablonun sonunda her kurumun güçlü yönleri ve sınırlıklarına da yer verilmiştir.

- SATEAD: Saf sanat ve tasarım eğitimi üzerine kurgulu, sanatsal üretimi öne çıkarıyor.
- İLEDAK: İletişim tasarımı perspektifiyle sektörel uyumu ve uygulamalı eğitimi dengeliyor.
- TAPLAK: Endüstriyel tasarım, moda tasarımı gibi alanlarda uygulamalı üretimi ve inovasyonu merkeze alıyor.
- Her kurumun kendi doğasına uygun avantajları ve bazı sınırlamaları bulunmaktadır.

Tablo 2. SATEAD, İLEDK ve TAPLAK karşılaştırmalı değerlendirme tablosu

Kriter	SATEAD	İLEDK	TAPLAK
Eğitim Programı Standartları	Sanat ve tasarım odaklı; uygulamalı proje, atölye çalışmaları ve disiplinler arası iş birlikleri şartı.	İletişim-tasarım programlarına özel; teorik ve uygulamalı dengenin sağlanması, sektör iş birlikli dersler.	Tasarım odaklı programlar için; temel beceriler, proje bazlı öğrenme, çağdaş üretim teknolojilerinin entegrasyonu.
Akademik Kadro Yeterlilikleri	Sanatsal üretim geçmişi ve sektörel deneyim aranır; ulusal-uluslararası sergi/ödül kriteri.	Sektör deneyimi ve akademik uzmanlık birlikte istenir; uygulamalı eğitim kapasitesi önemlidir.	Akademik yayın + sektörel uygulama deneyimi beklenir; tasarım yarışmalarında başarı önemli kriter.
Ölçme ve Değerlendirme Standartları	Çoklu ölçme (proje, portfolyo, uygulamalı sınavlar); bağımsız jüri sistemi.	Bitirme projeleri, portfolyo sunumları ve uygulamalı ölçme yöntemleri.	Süreç temelli değerlendirme (stüdyo çalışmaları, prototipleme, final projeleri bağımsız jüri ile).
Fiziksel Altyapı Standartları	Güncel atölyeler, dijital üretim imkanları; erişilebilir teknoloji altyapısı.	Dijital medya laboratuvarları, görsel üretim merkezleri, modern atölye/stüdyo imkanları.	Tasarım laboratuvarları (CNC, 3D yazıcılar), stüdyo ve prototipleme altyapısında minimum standartlar belirlenmiştir.
Mezun Başarı ve İstihdam Takibi	Mezunların sektördeki başarıları ve istihdam oranları düzenli raporlanır.	Mezun portfolyoları sektörde tanıtılır, istihdam istatistikleri izlenir.	Mezunların ajanslar, endüstri veya serbest tasarım piyasasındaki konumları takip edilir.
Güçlü Yönler	Uygulamalı sanat eğitiminin detaylı değerlendirilmesi.	İletişim-tasarım sentezine dayalı uygulamalı yeterlilik ölçümü.	Tasarım pratiği ve inovatif üretim süreçlerinin merkezi rol oynaması.
Sınırlılıklar	Dijital medya ve yeni teknolojilere yeterince özgün vurgu yapılmıyor.	Sanat ve tasarım alanında çok derinlemesine standart yapılamayabiliyor.	Teorik sanat tarihi ve kültürel bağlam derslerinin ağırlığı düşük kalabiliyor.

6. ÖNERİLEN AKREDİTASYON MODELİ

6.1 Modelin Geliştirilme Gerekçesi

Eğitim programlarının çıktılarının değerlendirilmesi, ihtiyaç duyulan mezun profillerinin belirlenmesi, Kalite standartlarının belirlenmesi ve kalitenin güvence altına alınması, Yaratıcı ekonominin motoru olan endüstrilerdeki rekabet gücü, Öğrencilerin kişisel gelişimi, Uluslararası tanınırlık / görünürlük, Akreditasyon kalite uygunluğu, inovasyon, nitelikli eğitim ve sürekli iyileştirme, öğrenci merkezli öğrenme modelleri, uygulama ağırlıklı proje üretimi v.b pek çok anahtar kelimenin

sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyon süreçlerine sağlam bir zemin hazırlayacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bu anahtar kelimeler ve yaklaşımlara uygun olarak Türkiye için maksimum performans sağlanacak süreç ve sonuç odaklı bir akreditasyon yaklaşımı büyük bir değer olacaktır.

Harvey ve Green (1993), kaliteyi birden fazla boyutta tanımlamış ve özellikle eğitimde kalite güvencesinin farklı parametreler ile değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Brennan ve Shah (2000), akreditasyonun yalnızca kalite güvencesi olarak değil, aynı zamanda kurumsal iyileşme için bir araç olarak kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda, sanat ve tasarım fakülteleri için akreditasyon süreçlerinde özgün standartların geliştirilmesi de hayati önem kazanmıştır. Türkiye’de sanat ve tasarım fakülteleri, yaratıcı endüstrilerle uyumlu, uygulama ağırlıklı ve disiplinler arası eğitimi öne çıkaran bir kalite güvencesi sistemine ihtiyaç duymaktadır. Mevcut genel akreditasyon yapıları, sanat ve tasarımın özgün öğrenme süreçlerini tam olarak yansıtamamaktadır. Bu nedenle geliştirilecek model, hem uluslararası iyi uygulamalardan ilham almalı hem de Türkiye’nin kültürel ve sektörel özgünlüklerini yansıtmalıdır.

6.2 Modelin Kuramsal Temeli

Önerilen akreditasyon modeli, sanat ve tasarım eğitiminin doğasına uygun bir şekilde dört temel kuramsal yaklaşımı esas almaktadır:

Schön’ün "Reflective Practitioner" Modeli: Sanat ve tasarım öğrencileri yalnızca teknik bilgiye değil, eleştirel düşünme, deneyimden öğrenme ve yaratıcı problem çözme becerilerine sahip olmalıdır. Bu model, öğrencilerin uygulamalı projeler ve sahadaki deneyimlerle öğrenmelerini destekler (Schön, 1983).

Kolb’un Deneyimsel Öğrenme Teorisi: Eğitim süreçleri deneyim, gözlem, kavramsallaştırma ve uygulama döngüsü ile sürdürülmelidir. Sanat ve tasarım eğitiminde atölye çalışmaları, prototipleme, sergi projeleri gibi uygulamalar bu öğrenme döngüsünü destekler (Gencel, 2008).

Biggs ve Tang’ın "Constructive Alignment" Modeli: Öğrenme çıktıları, öğretim yöntemleri ve değerlendirme süreçleri birbirine uyumlu olmalıdır. Akreditasyon sürecinde, her dersin öğrenme hedefleri ile mezun yeterlilikleri arasında tutarlılık aranacaktır (Biggs ve Tang, 2011).

Ramsden’in "Öğrenci Merkezli Öğrenme" Yaklaşımı: Öğrencilerin aktif katılımı, eleştirel düşünme gelişimi ve bireysel yaratıcılığı desteklenmelidir. Model, öğrenci merkezli öğretim stratejilerini akreditasyon değerlendirmesine dahil edecektir (Ramsden, 1992).

Derleme Makalesi/ Review Article

Bu kuramsal temeller, önerilen modelin hem teori hem de uygulama açısından sağlam bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Önermiş olduğumuz modelin temel standartları ve indikatörleri Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3. Temel Standartlar ve İndikatörler

Standart Alanı	Açıklama	Değerlendirme İndikatörleri
Eğitim Programı	Teorik ve uygulamalı denge, sektörel uyum	Uygulamalı proje ders oranı, yaratıcı endüstri iş birlikli dersler
Akademik Kadro	Alan uzmanlığı, sektörel deneyim	Sanatsal üretim geçmişi, sergi/yarışma başarıları
Fiziksel Altyapı	Atölye, stüdyo, dijital altyapı kalitesi	Öğrenci başına düşen ekipman oranı, altyapının güncelliği
Mezuniyet Başarıları	Mezunların sektördeki başarıları ve tanınırlığı	Mezun istihdam oranı, ulusal ve uluslararası proje/sanat başarıları

Tablo 3’de ki temel standartların üzerine ölçme ve değerlendirme sistemleri eklentisi önemli farklılık olarak ifade edilebilir ki günümüz şartlarında klasik ölçme değerlendirme süreçleri tamamen dijital ölçme ve değerlendirme araçlarına dönüşerek eğitim süreçlerinde önemli bir standartlaşma süreci yaşanmaktadır. Özellikle performans değerlendirme ve elektronik portfolyo değerlendirme anlayışına uygun altyapılar sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyon süreçlerinde kalitenin güvence altına alınmasında başrol oynayacaktır.

Tablo 4. Gelişmiş Model Yapısı

Başlık	İçerik
Eğitim Programı Tasarımı Standartları	Uygulamalı öğrenme, proje tabanlı eğitim, disiplinler arası kurgu
Akademik Kadro Yeterliliği Standartları	Sanatsal üretim + sektörel deneyim + pedagojik yeterlik
Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri	Portfolyo analizi, proje sunumları, bağımsız jüri değerlendirmesi
Fiziksel ve Dijital Altyapı Standartları	Atölyeler, stüdyolar, üretim teknolojileri, dijital platformlar
Mezun Başarı ve İstihdam Takibi	Sektörel yerleşim oranları, yaratıcı girişimcilik takibi
Diğer Öneriler	Uluslararasılaşma, sektör iş birlikleri, sürekli iyileştirme döngüsü

Tablo 4’ de ölçme ve değerlendirme sistemleri ile uluslararasılaşma, sektör iş birlikleri, sürekli iyileştirme döngüsünün ifade edildiği diğer öneriler başlığı bu

modele anlam katmaktadır. Tablo 4’de yer alan gelişmiş model yapısının özellikleri “özdeğerlendirme, yerinde değerlendirme, uygulamalı başarı analizi, geri bildirim ve akreditasyon” kararı verilmesi aşamaları ile Tablo 5’ de görüldüğü üzere desteklenmektedir.

Tablo 5. Önerilen akreditasyon süreci

Aşama	Açıklama
Özdeğerlendirme Raporu	Fakülte, eğitim programı ve altyapı hakkında kapsamlı bir öz değerlendirme raporu hazırlar
Yerinde Değerlendirme	Uygulamalı ders gözlemi, atölye/stüdyo ziyareti, öğrenci portfolyo ve projelerinin incelenmesi
Uygulamalı Başarı Analizi	Bitirme projeleri, sergi katılımları ve tasarım yarışması başarıları analiz edilir
Geri Bildirim ve İyileştirme	Güçlü yönler ve gelişim alanları raporlanır; gelişim planı hazırlanır
Akreditasyon Kararı ve İzleme	2–5 yıl süreyle akreditasyon verilir, düzenli ilerleme raporları alınır

Tablo 5’de görüldüğü üzere önerilen akreditasyon süreci “özdeğerlendirme raporu, yerinde değerlendirme, uygulamalı başarı analizi, geri bildirim ve iyileştirme ve akreditasyon kararı ve izleme süreçleri” ile bir fakültenin iki yıl ile beş yıl arasındaki akreditasyon aşamalarından oluşturulmaktadır. Temel standartlar ve indikatörler, gelişmiş akreditasyon model yapısı ve önerilen akreditasyon süreci tablolarını da referans alarak ülkemiz için önerilen standart ve indikatörlerin yapısal olarak derlenmesi ise aşağıdaki gibi şekillendirilmiştir.

6.3. Önerilen Standart ve İndikatör Yapısı

Bu bölümde, sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilen özgün bir akreditasyon modeline dayalı olarak, alan spesifik standartlar ve bu standartların ölçülebilir indikatörleri önerilmektedir. Modelimiz, ulusal ve uluslararası iyi uygulamalardan esinlenmekle birlikte, Türkiye’nin özgün kültürel ve sektörel dinamikleri dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

6.3.1 Eğitim Programı Tasarımı Standartları

Sanat ve tasarım eğitiminde kuramsal bilgi ile uygulamalı üretim süreçlerinin dengeli bir şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

Önerilen İndikatörler:

- Müfredatta uygulamalı proje/atölye derslerinin oranı en az %50 olmalıdır.
- Her programda disiplinler arası proje dersi bulunmalıdır.
- Bitirme projelerinde sektörel ihtiyaçlara cevap verecek özgün tasarım çıktıları aranmalıdır.
- Öğrenme çıktıları açık, ölçülebilir ve sektörel beklentilerle uyumlu tanımlanmalıdır.

Bu modelde Bloom taksonomisine uygun bilişsel, duyuşsal ve psikomotor ölçülebilir hedef / davranış yazımı esas alınmıştır.

6.3.2 Akademik Kadro Yeterliliği Standartları

Öğretim elemanlarının akademik ve sektörel deneyimleri dengeli olmalıdır.

Önerilen İndikatörler:

- Akademik kadronun en az %30'u ulusal/uluslararası sergi, bienal, tasarım yarışması gibi etkinliklerde aktif olmalıdır.
- Akademik kadronun en az %50'sinin sektörel projelerde deneyim sahibi olması beklenmelidir.
- Pedagojik formasyon veya yükseköğretimde öğretim yöntemleri üzerine sertifika/eğitim programlarına katılım teşvik edilmelidir.

6.3.3 Ölçme ve Değerlendirme Sistemleri

Ölçme sistemleri, uygulamalı başarıyı ve yaratıcı süreçleri dikkate almalıdır.

Önerilen İndikatörler:

- Öğrenci başarı değerlendirmesinin en az %60'ı proje/portfolyo performansına dayanmalıdır.
- Bitirme projeleri bağımsız uzman jüriler tarafından değerlendirilmelidir.
- Süreç temelli değerlendirme yöntemleri (tasarım süreç dosyası, gelişim portfolyosu) zorunlu olmalıdır.

6.3.4 Fiziksel ve Dijital Altyapı Standartları

Modern üretim süreçlerini destekleyen fiziksel ve dijital altyapı sağlanmalıdır.

Önerilen İndikatörler:

- Öğrenci başına en az bir üretim ekipmanı (3D yazıcı, CNC, lazer kesim vb.) sağlanmalıdır.
- Dijital tasarım laboratuvarlarında güncel yazılım ve donanım altyapısı bulunmalıdır.
- Atölye, stüdyo ve prototipleme alanlarının erişilebilirliği tam olmalıdır.

6.3.5 Mezun Başarı ve İstihdam Takibi Standartları

Mezunların yaratıcı endüstrilere entegrasyonu düzenli olarak izlenmelidir.

Önerilen İndikatörler:

- Mezunların %70'inin yaratıcı sektörlerde istihdamı hedeflenmelidir.
- Mezun başarıları (ödüller, sergiler, patentler vb.) yılda bir kez raporlanmalıdır.
- Mezun takip sistemleri (anket, veri tabanı) sürekli güncellenmelidir.

6.3.6 Diğer Öneriler: Uluslararasılaşma ve Sürekli İyileştirme

Sanat ve tasarım fakültelerinde uluslararasılaşma ve kalite döngüsü sürekli geliştirilmelidir.

Önerilen İndikatörler:

- Fakültelerin en az %20'sinde uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı bulunmalıdır.
- Erasmus+ ve benzeri öğrenci değişim programlarına aktif katılım sağlanmalıdır.
- Her beş yılda bir eğitim programlarının revizyonu yapılmalı ve sektörel gelişmelere göre güncellenmelidir.

6.3.7 Modelin Güçlü Yönleri ve Farklılaştırıcı Özellikleri

- **Uygulamalı Eğitime Dayalı:** Proje, atölye çalışmaları ve sanatsal üretimler değerlendirme sürecinin merkezindedir.
- **Kuram ve Uygulama Dengesi:** Eğitim çıktılarını doğrudan yaratıcı endüstrilerle entegre ederken güçlü teorik altyapıyı korur.
- **Sürekli Gelişim ve İzleme:** Fakültelelere sadece denetim değil, sürekli iyileştirme kültürü aşılanır.
- **Uluslararası Standartlara Uyum:** NASAD, ENQA, EQ-Arts gibi kurumlarla uyumlu kriterler belirlenmiştir.

Tüm bu indikatörlerin yansısı Bologna öğrenci hareketliliği süreci, ters yüz edilmiş öğrenme (Flipped learning) ve proje tabanlı öğrenme gibi yenilikçi öğretim

yöntemleri, sanat ve tasarım alanında disiplinler arası çalışmalar yapılması hem öğrenci ve mezun hem de akademisyen bağlamında (dijital oyun tasarımındaki bir akademisyen, mezun yada öğrencinin endüstriyel tasarım yada iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümünden tasarımcılarla disiplinler arası bir çalışma ürünü olarak bir PC oyunu geliştirmesi) kişisel gelişim, sektör ihtiyaçlarına cevap verme v.b faktörler açısından büyük önem arz etmektedir ki akreditasyon süreçlerindeki en önemli gösterge/indikatörlerden biri de bu olmalıdır

7. SONUÇ VE ÖNERİLER

7.1 Araştırmanın Genel Sonuçları

Bu çalışma, sanat ve tasarım fakültelerinde eğitim kalitesinin güvence altına alınması ve geliştirilmesi amacıyla özgün bir akreditasyon modeli geliştirme ihtiyacından hareketle gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de sanat ve tasarım fakültelerinin mevcut akreditasyon süreçlerinin, uygulama ağırlıklı eğitim modelinin doğasına tam olarak uyum sağlayamadığı, yaratıcı endüstrilerle yeterince entegre olamadığı ve mezun başarılarının yeterince izlenemediği görülmektedir. Uluslararası düzeyde incelediğimiz NASAD, ENQA, EQ-Arts ve APQN gibi modellerin güçlü yönleri analiz edilmiş; ancak her ülkenin sosyo-kültürel yapısına göre farklılaşan yaklaşımlar gösterdiği görülmüştür.

Bu çalışmada kurguladığımız modele zemin olarak uluslararası akreditasyon süreçleri ve eğitim teorilerini önceliklerimiz arasına aldık. Amerika’da akreditasyon süreçlerine yön veren NASAD’ın uygulama odaklı eğitim, sektörle güçlü bağlar kurulması anlayışı, Avrupa’da ENQA/EQ-Arts’ın Öğrenme çıktıları odaklı, kültürel çeşitliliğe duyarlı bir anlayışı esas aldığı özellikler ve Asya-Pasifik bölgesindeki APQN’ in esneklik ve yerel kültürle uyum süreçlerini öncelikleri arasına aldığı bir akreditasyon modelini bu çalışma içerisine adapte ettik. Ayrıca; Schön’ün "Reflective Practitioner" Modeli ile Sanat ve tasarım öğrencileri yalnızca teknik bilgiye değil, eleştirel düşünme, deneyimden öğrenme ve yaratıcı problem çözme becerilerine sahip, Kolb’un Deneyimsel Öğrenme Teorisi ile eğitim süreçlerinin deneyim, gözlem, kavramsallaştırma ve uygulama döngüsü ile sürdürüldüğü, Biggs ve Tang’ın "Constructive Alignment" Modeli ile Öğrenme çıktıları, öğretim yöntemleri ve değerlendirme süreçlerinin birbirleriyle uyumlu olduğu, son olarak Ramsden’in "Öğrenci Merkezli Öğrenme" Yaklaşımı ile Öğrencilerin aktif katılımı, eleştirel düşünme gelişimi ve bireysel yaratıcılığın desteklendiği bir anlayışı modelimizin zemini olarak kabul ediyoruz.

Türkiye bağlamında, sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilecek akreditasyon modelinin uygulamalı ve proje odaklı öğrenmeyi, yaratıcı süreçleri ve sektörel iş birliğini merkeze alması gerektiği ortaya literatüre dayalı olarak ortaya konulmuştur. Kısacası önerdiğimiz modeli, Schön'ün yansıtıcı uygulama yaklaşımı, Kolb'un deneyimsel öğrenme teorisi, Biggs ve Tang'ın yapıcı hizalama modeli ve Ramsden'in öğrenci merkezli öğrenme kuramı gibi güçlü teorik dayanaklarla da ilişkilendirmekteyiz.

Tüm bu parametreler ışığında;

- Uluslararası tanınırlık / görünürlük,
- Eğitim programlarının çıktılarının değerlendirilmesi,
- İhtiyaç duyulan mezun profillerinin belirlenmesi,
- Kalite standartlarının belirlenmesi ve kalitenin güvence altına alınması,
- Yaratıcı ekonominin motoru olan endüstrilerdeki rekabet gücüne destekler nitelikteki indikatörlere dikkat edilmesi,
- Öğrencilerin kişisel gelişimine önem verilmesi,
- Geleneksel bilgi aktarımına dayalı değil, uygulamaya yönelik / uygulamaya dayalı öğrenme,
- Eleştirel düşünme, yenilikçilik, sanatsal üretim kapasitesinin artırılması,
- Kalite uygunluğu, inovasyon, nitelikli eğitim ve sürekli iyileştirme bağlamında akreditasyon süreçlerinin geliştirilmesi,
- Öğrenci merkezli öğrenme modelleri, uygulama ağırlıklı proje üretimine öncelik verilerek sanat ve tasarım fakülteleri için geliştirilecek özgün, uygulama ağırlıklı bir akreditasyon modeli, eğitim kalitesini ve mezunların yaratıcı endüstrilerdeki uluslararası rekabet gücünü artıracaktır.

7.2 Çalışmanın Bilimsel ve Pratik Katkıları

Bu çalışma bilimsel açıdan, sanat ve tasarım alanında akreditasyonun kuramsal temellerine ve uygulama biçimlerine yönelik literatüre özgün bir katkı sağlamaktadır.

Türkiye özelinde sanat ve tasarım fakültelerinin kalite güvence süreçlerine ilişkin derinlemesine bir analiz sunarak, alanın akademik gelişimine destek olmuştur.

Pratik açıdan ise, fakülteler için uygulanabilir bir özdeğerlendirme mekanizması oluşturmakta; öğrenci çıktılarının daha nesnel ve sektörel beklentilere uygun şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda, yaratıcı endüstrilerle daha güçlü bağlar kurabilecek, uluslararasılaşma süreçlerini destekleyecek bir kalite kültürünün gelişimine zemin hazırlamaktadır.

Ayrıca, araştırmanın hipotezi bağlamında “Sanat ve tasarım fakültelerinde, sektörel beklentilere ve uygulama temelli öğrenmeye dayalı özgün akreditasyon standartlarının geliştirilmesi, eğitim kalitesinin iyileştirilmesi ve öğrenci çıktılarına doğrudan olumlu katkı sağlarken, mezunların yaratıcı endüstrilerdeki istihdam başarısının da artmasına neden olur” dolayısıyla araştırmaya ait sayılıntının doğrulandığını da görmekteyiz.

7.3 Uygulama Önerileri

Araştırmanın bulguları doğrultusunda Türkiye’de sanat ve tasarım fakültelerinin akreditasyon süreçlerini güçlendirmek amacıyla aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- **Alan Spesifik Standartlar Geliştirilmelidir:** Sanat ve tasarım alanına özgü öğrenme çıktıları, değerlendirme kriterleri ve kalite standartları oluşturulmalıdır.
- **Uygulamalı Eğitime Öncelik Verilmelidir:** Bitirme projeleri, uygulamalı dersler, sanatsal üretim (sanal sergi alanları v.b) ve tasarım yarışmaları gibi alanlar akreditasyon sürecinin merkezinde yer almalıdır.
- **Akademik Kadro Niteliği Güçlendirilmelidir:** Öğretim elemanlarının sektörel deneyimleri, sanatsal üretimleri ve yaratıcı endüstrilerdeki çalışmaları akreditasyon değerlendirmesine dahil edilmelidir.
- **Fiziksel ve Dijital Altyapı İyileştirilmelidir:** Atölye, stüdyo ve dijital üretim laboratuvarlarının kalitesi ve erişilebilirliği akreditasyon ölçütü haline getirilmelidir.
- **Mezun Takip Sistemleri Kurulmalıdır:** Mezunların sektördeki istihdam durumu, kariyer gelişimi ve yaratıcılık odaklı başarıları düzenli olarak izlenmelidir.
- **Uluslararası İş Birlikleri Teşvik Edilmelidir:** ENQA, EQ-Arts, NASAD gibi uluslararası kuruluşlarla ortak projeler ve öğrenci/akademisyen değişim programları artırılmalıdır.

7.4 Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Bu çalışma, nitel bir belge taraması ve karşılaştırmalı analiz çerçevesinde yürütülmüştür.

Gelecekteki araştırmalar için şu önerilerde bulunulabilir:

- **Uygulamalı Pilot Akreditasyon Modelleri:** Önerilen model, belirli fakültelerde pilot uygulamalara tabi tutulabilir ve uygulama sonuçları analiz edilebilir.

- Öğrenci ve Akademisyen Görüşlerinin Dahil Edilmesi: Akreditasyon kriterlerinin etkinliği, öğrenci ve öğretim elemanı görüşleri alınarak değerlendirilmelidir.
- Yaratıcı Endüstri Temsilcilerinin Katılımı: Akreditasyon süreçlerinde sektör temsilcilerinin aktif katılımı sağlanarak, eğitim çıktılarının sektörel ihtiyaçlarla uyumu artırılabilir.
- Dijital Akreditasyon Platformları: Özellikle COVID-19 sonrası değişen eğitim dinamikleri göz önüne alınarak, dijital tabanlı akreditasyon değerlendirme sistemleri geliştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Acevedo-De-los-Ríos, A., & Rondinel-Oviedo, D. R. (2021). Impact, added value and relevance of an accreditation process on quality assurance in architectural higher education. *Quality in Higher Education*, 28(2), 186–204. <https://doi.org/10.1080/13538322.2021.1977482>
- Akreditasyon Süreci. (2025, 10 Şubat). <https://iledak.ilad.org.tr/akreditasyon-sureci/>
- APQN. (t.y.). *Asia-Pacific Quality Network*. Erişim tarihi: 16.09.2024, <https://www.apqn.org/>
- Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university* (4th ed.). Open University Press.
- Board, L. A. A. (2021). *Accreditation standards for professional programs in landscape architecture*. Landscape Architecture Accreditation Board. <https://www.asla.org/programchairs.aspx>
- Brennan, J., & Shah, T. (2000). *Managing quality in higher education: An international perspective on institutional assessment and change*. Open University Press.
- Çağdaş Tasarım ve Planlama Eğitimi İçin Akreditasyon. (2024, 14 Aralık). <https://www.taplak.org/akreditasyon-sureci-akis-semasi>
- ENQA Reports and Publications. (t.y.). *European Association for Quality Assurance in Higher Education*. Erişim tarihi: 20.09.2024, <https://www.enqa.eu/publications/>
- Felder, R. M., & Brent, R. (2003). Designing and teaching courses to satisfy the ABET engineering criteria. *Journal of Engineering Education*, 92(1), 7–25. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2003.tb00734.x>
- Gencel, İ. E. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Kolb'un Deneyimsel Öğrenme Kuramına Dayalı Eğitimin Tutum, Akademik Başarı ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi. *İlköğretim Online*, 7(2), 401-420.

Derleme Makalesi/ Review Article

- Gündoğdu, K., Çelik, B., Yanar, B. H., Yolcu, O., & Ceylan, V. K. (2016). Türkiye’de Yükseköğretimde Program Geliştirme Bağlamında Uluslararasılaşma. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 35–48.
- Harvey, L., & Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 18(1), 9–34. <https://doi.org/10.1080/0260293930180102>
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Lagrosen, S. O. (2017). Quality through accreditation. *International Journal of Quality and Service Sciences*, 9(3/4), 469–483. <https://doi.org/10.1108/IJQSS-02-2017-0010>
- Magri, M., & Martín, R. E. (2021). The Accreditation Process. In *Accreditation and quality assurance in education* (pp. 123–136). Springer International Publishing.
- Melo, S. (2016). The impact of accreditation on healthcare quality improvement: A qualitative case study. *Journal of Health Organization and Management*, 30(8), 1242–1258. <https://doi.org/10.1108/JHOM-01-2016-0021>
- MÜDEK. (2007). *Ulusal Dış Değerlendirme ve Yetkilendirme*. Erişim tarihi: 02.09.2024, <https://www.mudek.org.tr/tr/hak/disdeg.shtm>
- OECD. (2018). *Education at a glance 2018: OECD indicators*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/eag-2018-en>
- Özçiçek, Y., & Karaca, A. (2019). Yükseköğretim kurumlarında kalite ve akreditasyon: Mühendislik eğitim programlarının değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(1), 114–149.
- Papassavas, A., Chatzistamatiou, T. K., Michalopoulos, E., Serafetinidi, M., Gkioka, V., Markogianni, E., & Stavropoulos-Giokas, C. (2015). Quality management systems including accreditation standards. In *Cord Blood Stem Cells and Regenerative Medicine* (pp. 229–248). Academic Press.
- Prados, J. W., Peterson, G. D., & Lattuca, L. R. (2005). Quality assurance of engineering education through accreditation: The impact of Engineering Criteria 2000 and its global influence. *Journal of Engineering Education*, 94(1), 165–184. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2005.tb00837.x>
- Ramsden, P. (1992). *Learning to teach in higher education*. London, Routledge Falmer.
- Richard, S. (2002). *A brief history of art and design education*. Bloomsbury Academic.
- Rosli, N. D. M., Syed Ariffin, S. A. I., & Khaidzir, K. A. M. (2022). Strategic framework for assessment of architectural program accreditation. *International Journal of Education, Psychology and Counseling*, 7(45), 175–189.

- Trakya University
Journal of Quality and Strategy Management
July 2025 Volume 5 Issue 2 (31- 56)
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. London: Basic Books.
- Turkish Higher Education Strategy. (2023). *Yükseköğretim strateji raporu*. Erişim tarihi: 20.09.2024, <https://yok.gov.tr/>
- UNESCO. (2021). *The futures of education: Learning to become*. UNESCO Publishing.
- Viswanathan, H. N., & Salmon, J. W. (2000). Accrediting organizations and quality improvement. *American Journal of Managed Care*, 6(10), 1117–1130.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yönergeler. (2025, 10 Şubat). http://satead.org.tr/?page_id=219
- Yükseköğretim Kalite Kurulu (YÖKAK). (t.y.). *Kurumsal dış değerlendirme raporları*. Erişim tarihi: 20.09.2024, <https://yokak.gov.tr/>